

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку. Підсумковим документом Саміту “Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року” 17 Цілей Сталого Розвитку та 169 завдань. Цілі сталого розвитку (ЦСР) охоплюють такі елементи розвитку нашої планети як економічний ріст, соціальну інтеграцію та захист навколишнього середовища. Нові цілі унікальні тим, що закликають до дій всі країни - бідні, багаті і з середнім рівнем доходу – щоб сприяти процвітання, захисту нашої планети та підвищенню якості життя для майбутніх поколінь (рис.1).

Рис. 1. Цілі сталого розвитку

Із 17-ти основних цілей ми виділили ті, що безпосередньо стосуються розвитку освіти та підвищення добробуту населення. Зокрема, Ціль 1. Подолання бідності та Ціль 4. Якісна освіта.

За даними Інституту Global Entrepreneurship and Development Institute (GEDI), завданням якого є збір та надання статистичних даних щодо розвитку підприємництва та бізнесу, а також розвитку підприємницької екосистеми країн за допомогою Глобального індексу підприємництва (GEI) Україна у 2018 році займала 73 позицію серед інших країн світу (табл. 1).

Таблиця 1

Рейтинг Global Entrepreneurship Index 2018

Rank	Country	GDP World Bank international\$ 2011	GEI
71	Thailand	14185	27.4
72	Iran	16063	26.8
73	Ukraine	8178	26.8
74	Serbia	12190	26.4
75	Mexico	15838	26.4
76	Egypt	9807	25.9
77	Georgia	8658	25.8
78	Russia	22452	25.2
79	Gabon	16776	25
80	Algeria	13257	24.7

Джерело: за даними [5]

GEI — це щорічний індекс, який вимірює стан підприємницьких екосистем у 137 країнах та порівнює їх ефективність. Це дає змогу отримати інформацію щодо того, як кожна країна працює як у внутрішньому, так і в міжнародному контексті.

Методологія GEDI збирає дані про підприємницькі настрої, здібності та прагнення місцевого населення, а потім порівнює їх з переважальною соціальною та економічною інфраструктурою. Цей процес створює 14 показників, які GEDI використовує для вимірювання стану регіональної екосистеми.

Необхідно зазначити, що підприємницький потенціал не виникає у вакуумі. Підприємці існують у контексті свого конкретного географічного положення – будь то місцева, національна чи навіть міжнародна економіка та суспільство. Поєднання поглядів, ресурсів та інфраструктури відоме як «екосистема» підприємництва. На сьогодні важливу роль для розвитку підприємницького потенціалу відіграє освіта.

Підприємницька освіта виникла за кордоном у 1980-1990-х роках. У 1989 році Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (ЮНЕСКО) провела міжнародний симпозиум «Освіта для двадцять першого століття», на якому було зазначено концепцію підприємницької освіти, а саме, кар'єрних амбіцій та

навчання новаторським навичкам. Підприємництво – це комплексне поняття, яке є не лише творчим бізнесом, а й способом життя та мислення студентів [7]. Відтак, що підприємницька освіта означає не лише навчання студентів навичкам створювати власний бізнес, але й, що більш важливо, виховувати ініціативу та інноваційне мислення у здобувачів вищої освіти. Джон Дьюї, американський прагматичний педагог, у своїй книзі «Демократія та освіта», написаній у 1916 році, розділив типи курсів підприємницької освіти на дисциплінарні курси та курси діяльності. А. Гінанджар визначає підприємницьку освіту як навчальний курс підприємництва, який пропонують університети та який викладає теорію та практику підприємництва [6]. Г. Бенсон обговорював методи навчання, порівнював симуляцію та емпіричну теорію, засновану на непередбачених обставинах, і запропонував, щоб підприємницька освіта формувала систему з власними характеристиками замість простого впровадження стандартних і звичайних методів навчання [1].

Методи навчання у підприємницькій освіті є не статичними, а динамічними та можуть змінюватися з постійним використанням соціальних медіа як частини навчального досвіду [2]. В. Раттен і П. Усманідж стверджують, що підприємницька освіта – це навчання на основі досвіду, яке має бути включене в освітню програму з ключовими навчальними цілями, щоб збільшити залучення студентів, і що необхідний гібридний підхід до навчання, наприклад тематичні дослідження та конкурси бізнес-планів [10]. Х. Нек і П. Грін вважають, що підприємництво – це спосіб мислення та поведінки, а курси підприємництва, на відміну від інших теоретичних курсів, потребують застосування практики у змісті курсу, наприклад, проведення конкурсів, імітація підприємництва та рефлексивна практика. На цій основі підприємницька освіта в університетах поділяється на три виміри: навчання підприємству, конкурс бізнес-планів і підтримка підприємницької практики [9].

Намір вважається важливим фактором у виборі майбутньої кар'єри [4]. Особливо коли йдеться про пояснення рішення розпочати новий бізнес, важливу роль відіграє підприємницький намір, спосіб мислення, який спрямовує увагу або дії людей на певну поведінку [3]. Відповідно до теорії запланованої поведінки, підприємницький намір людини є функцією її позитивного ставлення, сприятливих суб'єктивних норм і позитивного усвідомленого поведінкового контролю для підприємницької поведінки. За словами А. Гінанджара, мета навчання підприємству полягає в тому, щоб надати студентам здатність розуміти підприємництво та практикувати його, а також спричинити зміни у ставленні, нормах і поведінці [6].

Розвиток підприємницького потенціалу – це процес навчання студентів підприємницькій діяльності, який передбачає виявлення життєздатних можливостей для бізнесу та перетворення їх на успішні комерційні підприємства [8].

Таблиця 2

Освітньо-професійні програми ЗВО України, метою яких є розвиток власного бізнесу та інноваційного підприємництва

№	ОПП	Спеціальність	Особливості	ЗВО
1.	Інноваційне підприємництво та управління Startup проектами	076 Підприємництво та торгівля	Програма націлена на розвиток інноваційного підприємництва, індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів та отримання ними навичок комерціалізації власних стартап проектів, запитів бізнесу шляхом інтеграції практико-орієнтованого підходу в навчання, міжнародної проектної та наукової діяльності.	Київський національний університет технологій та дизайну
2.	Інновації та підприємництво	073 Менеджмент	Програма націлена на розвиток системних знань та навичок для управління та вдосконалення власного бізнесу в будь-якій сфері. Програма розрахована для підприємців, фокусом яких є пошук вигіршних бізнес-моделей, структурування власних компаній, вдосконалення та побудова процесу створення інновацій в різних сферах.	ВНЗ «Український католицький університет»
3.	Інноваційне підприємництво і цифрове лідерство	076 Підприємництво та торгівля	Структура програми передбачає динамічне, інтегроване та інтерактивне оволодіння сучасними методами, технологіями та інструментами підприємництва, креативності, лідерства; розробки, обґрунтування та реалізації проектів у сфері підприємництва і торгівлі на стратегічному та оперативного рівні; опанування знань та навичок щодо глобального конкурентного лідерства, диджитал-підприємництва та цифрових бізнес-моделей, дизайн-мислення та розвитку креативності, бізнес-аналітики для підприємця, менеджменту комерційної діяльності та стратегічного менеджменту.	Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

Джерело: систематизовано авторами

Відтак, аналізуючи вчення зарубіжних науковців, а також підтримуючи думку [9], щодо розвитку підприємницької освіти в Університетах в трьох напрямках та провівши аналіз освітніх програм закладів вищої освіти України, що направлені на здобуття навичок розвитку власного бізнесу у здобувачів на другому

(магістерському) рівні вищої освіти (табл. 2), можна підсумувати, що в закладах вищої освіти України недостатньо освітньо-професійних програм, зокрема для здобувачів другого (магістерського) рівня, які б формували симбіоз компетентностей щодо організації власного бізнесу, розвитку інноваційного мислення у студентів та проводили конкурси щодо кращих бізнес-планів, стартап проєктів тим самим розвиваючи підприємницький потенціал у здобувачів вищої освіти.

Список літератури

1. Benson, H. (2004). Entrepreneurship education: toward a model of contingency-based business planning. *Acad. Manage. Learn. Educ.* 3, 258–273. doi: 10.5465/amle.2004.14242112
2. Chawinga, W. D. (2017). Taking social media to a University classroom: teaching and learning using Twitter and blogs. *Int. J. Educ. Technol. High. Educ.* 14, 1–19. doi: 10.1186/s41239-017-0041-6
3. Ferreira, J. J., Fernandes, C. I., and Ratten, V. (2017). “The influence of entrepreneurship education on entrepreneurial intentions,” in *Entrepreneurial Universities* (Cham: Springer), 19–34. doi: 10.1007/978-3-319-47949-1_2
4. Franco, M., Haase, H., and Lautenschläger, A. (2010). Students' entrepreneurial intentions: an inter-regional comparison. *Educ. Train.* 52, 260–275. doi: 10.1108/00400911011050945
5. Global Entrepreneurship and Development Institute. Режим доступу : <http://thegedi.org/>
6. Ginanjar, A. (2016). Entrepreneurship education and entrepreneurial intention on entrepreneurship behavior: a case study. *Atlantis Press* 8, 683–686. doi: 10.2991/gcbme-16.2016.129
7. Kuratko, D. F. (2005). The emergence of entrepreneurship education: development, trends, and challenges. *Entrepr. Theory Pract.* 29, 577–597. doi: 10.1111/j.1540-6520.2005.00099.x
8. Matlay, H., Iacobucci, D., and Micozzi, A. (2012). Entrepreneurship education in Italian universities: trend, situation and opportunities. *Work. Pap.* 54, 673–696. doi: 10.1108/00400911211274828
9. Neck, H. M., and Greene, P. G. (2011). Entrepreneurship education: known worlds and new frontiers. *J. Small Bus. Manage.* 49, 55–70. doi: 10.1111/j.1540-627X.2010.00314.x
10. Ratten, V., and Usmanij, P. (2021). Entrepreneurship education: time for a change in research direction? *Int. J. Manage. Educ.* 19:100367. doi: 10.1016/j.ijme.2020.100367

УДК 334.01

М. Шкода, М. Мудрий М.

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ

ПАРТНЕРСТВО ОСВІТИ, НАУКИ, ДЕРЖАВИ ТА БІЗНЕСУ ЯК ПРЕДИКТОР РОЗВИТКУ КРОСС-КЛАСТЕРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ: СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Партнерська взаємодія має характер обміну досвідом, ідеями, почуттями, настроями, матеріальними носіями результатів діяльності. Будь-який обмін, якщо він влаштовує обидві сторони, потребує зворотного відгуку (відповіді), зокрема процес взаємодії в якому партнери проявляють здатність включатися в різноманітні суб'єкт-суб'єктні зв'язки, адекватно визначати цілі спільних дій та конструктивно їх досягати, набуває ознак партнерської взаємодії [1].

Меморандум про партнерство між Маріупольським державним університетом та Arricano Real Estate Plc, керуючою компанією і девелопером торговельно-розважальних центрів, заснований саме на ознаках партнерської взаємодії. Співпраця освіти та бізнесу дуже важлива, тому що вона дає можливість заохочувати обмін та спільне використання знань, сприяє інноваціям, підприємництву і творчості, допомагає випускникам здобути правильні навички, необхідні на ринку праці [2].

У світовій практиці участі роботодавців у вихованні майбутніх спеціалістів приділяється увага партнерській взаємодії за системою STEAM (Наука, Технології, Інженерія, Мистецтво та Математика). Ця система випробувана та впроваджена на рівні шкільної освіти. За 10 років співпраці зі школами продукти компанії Google перетворилися з цікавої можливості на основну методику пошуку американськими учнями потрібної інформації. Компанія змінила філософію державної освіти, зробивши пріоритетом навчання дітей вирішення ними проблем і роботу в команді – саме цих навичок потребує майбутня професія, якщо нинішні школярі оберуть ІТ-сферу.

Головні переваги взаємодії бізнесу і шкіл: учні отримують практичні сучасні знання від топових спеціалістів-практиків; школярі відчувають безпосередній зв'язок із технологіями та вплив на інновації; діти можуть ще в школі опанувати загальний курс програмування та обрати спеціалізацію; змалечку формується довіра, впізнаваність та лояльність до компанії, яка долучилася до освітньої програми ІТ-компанії отримують потенційних клієнтів і партнерів у майбутньому; підготовка кваліфікованих ІТ-спеціалістів, сильний кадровий голод яких спостерігається у світі.